Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003966

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-10-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ КНУКіМ № 63-а від 26.12.2025

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Калюжна Наталія Миколаївна
2. Nataliia Kaliuzhna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 029

Назва наукової спеціальності: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Дата захисту: 09-12-2025

Спеціальність за освітою: Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11155

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.31.13

Тема дисертації:

1. Відкритий доступ до наукових публікацій: міжнародний досвід і практика впровадження в Україні
2. Open Access to scholarly publications: international experience and implementation in Ukraine

Реферат:

1. Дисертація є комплексним дослідженням, що поєднує аналіз світових практик відкритого доступу до наукових публікацій із дослідженням потенціалу бібліотечних сервісів у забезпеченні доступності наукової літератури. Доведено необхідність системного впровадження бібліотеками закладів вищої освіти (ЗВО) України принципів і практик відкритого доступу, зокрема: надання кваліфікованої консультаційної підтримки науковцям щодо публікації результатів досліджень у відкритому доступі; просування політик відкритого доступу на рівні університету чи дослідницької установи; збагачення бібліографічних записів метаданими, що полегшують пошук матеріалів відкритого доступу; розвиток бібліотечного видавництва; а також створення спеціалізованих сервісів та інформаційної інфраструктури, що сприяють ефективному поширенню наукових результатів. Розглянуто феномен відкритості як ключовий концепт сучасного наукового дискурсу, що охоплює правові, організаційні та етичні аспекти доступу, обміну та використання наукової літератури. Наведено опис дизайну та організації емпіричних досліджень, проведених у межах дисертаційної роботи. Удосконалено уявлення про зміст функцій бібліотек ЗВО як комунікаційних,

організаційно-управлінських, консалтингових і технологічних посередників між дослідниками, установами та видавцями, що сприяє кращій реалізації практик відкритої науки в системі наукових комунікацій. Встановлено, що сучасні зарубіжні бібліотеки демонструють стійку тенденцію до інтеграції та підтримки практик відкритого доступу у своїй діяльності. Ця діяльність реалізується через клієнтоорієнтовану спеціалізовану консультаційну підтримку дослідників; залучення бібліотекарів до процесів укладання, формування умов і супроводу трансформаційних угод із видавцями; розроблення та підтримку власних видавництв відкритого доступу (наприклад, TIB Open Publishing), а також участь у проєктах MUSE, TOME; розвиток сервісів і цифрових інструментів для забезпечення відкритого доступу до наукових публікацій (наприклад, BISON, ORKG); упровадження спеціалізованої ролі каталогізатора матеріалів відкритого доступу, що підвищує ефективність їх індексації та використання. Результати бібліометричного аналізу потоку наукових публікацій українських вчених, розміщених у відкритому доступі протягом 2012–2021 рр., продемонстрували значний прогрес у щорічному зростанні кількості публікацій і поступове ускладнення галузевої структури. Попри відсутність сталого державного фінансування, частка публікацій відкритого доступу в Україні досягла 71,5 %, що є високим показником, як порівняти з провідними країнами Європи, які інвестують значні кошти в підтримку відповідної інфраструктури. Найбільша частка статей опублікована у фахових наукових журналах України, що свідчить про сталу тенденцію до підвищення видимості українських наукових досліджень на міжнародному рівні. Однак, незважаючи на позитивну динаміку розвитку відкритих національних баз даних наукових фахових журналів та інституційних репозитаріїв університетських бібліотек, українські науковці в процесі самоархівування своїх робіт надають перевагу зарубіжним репозитаріям. Найбільша кількість статей відкритого доступу припадає на гуманітарні науки, найменша – на природничі та технічні. Це вказує на необхідність покращення цифрової інфраструктури відкритого доступу в Україні та вдосконалення системи сервісних послуг бібліотек щодо інформаційного супроводу наукових досліджень користувачів. Встановлено необхідність підвищення рівня видимості контенту інституційних репозитаріїв через присвоєння постійних ідентифікаторів, використання відкритого протоколу обміну метаданими OAI-PMH та покращення доменного авторитету вебсайтів. Доведено, що бібліотеки ЗВО є найкваліфікованішими комунікаційними посередниками в системі «науковець – наукові інформаційні ресурси», а також ініціаторами та амбасадорами руху за відкритий доступ і відкриту науку в Україні. Водночас темпи та вектори розбудови уніфікованої цифрової інфраструктури відкритого доступу до результатів наукових досліджень в Україні поки що поступаються аналогічним європейським практикам.
Ключові слова: відкритий доступ, відкрита наука, наукова бібліотека, інституційні репозитарії, Україна, бар'єри запровадження відкритого доступу, цифровізація, комунікаційні технології, цифрова культура, наукова періодика, бібліотечний сервіс, відкрита наукова інформація, дослідницькі інфраструктури.

2. This dissertation presents a comprehensive study that integrates an analysis of international open access practices for scholarly publications with an exploration of the potential of library services to enhance the accessibility of scientific literature. The research highlights the need for Ukrainian university libraries to adopt a systematic approach to supporting open access principles and practices, including providing expert guidance to researchers on publishing their work in open access, promoting open access policies at the institutional level, enriching bibliographic records with metadata to facilitate the discovery of open access materials, developing library publishing initiatives, and establishing specialized services and information infrastructure to support the effective dissemination of research outputs. Openness is analyzed as a multidimensional concept within contemporary scholarly communication, encompassing the legal, organizational, and ethical aspects of access to, dissemination of, and use of scholarly literature. The chapter further details the design and methodology of the empirical research. A literature review made it possible to identify the barriers that hinder researchers from publishing their work open access. Based on the similarity of the underlying factors, these barriers are categorized into four clusters: Practical Barriers, Lack of Competence, Sentiment, and Policies and Governance. It is argued that overcoming these barriers requires an integrated approach, in which libraries play a central role as communicative, organizational-administrative, advisory, and technological intermediaries between researchers, institutions, and publishers. The understanding of the functions of university libraries has been refined,

conceptualising them as communicative, organizational-managerial, consulting, and technological intermediaries between researchers, institutions, and publishers, thereby facilitating the more effective implementation of open science practices. It has been established that contemporary foreign libraries demonstrate a consistent trend toward integrating and supporting open access practices within their activities. This engagement is manifested through client-oriented, specialised consultancy services for researchers; the involvement of librarians in negotiating, shaping the terms of, and supporting transformative agreements with publishers; the development and maintenance of in-house open access publishing platforms (such as TIB Open Publishing); participation in initiatives such as MUSE and TOME; the advancement of services and digital tools that enable open access to scholarly outputs (for example, BISON and ORKG); and the introduction of specialised roles, such as open access materials cataloguers, which enhance the efficiency of indexing and the visibility of open access content. Consequently, enhancing the effectiveness of Ukrainian university libraries in providing open access to scholarly publications requires several interconnected strategies. These include the systematic provision of consultancy support to researchers, academic staff, and students on open access matters; the enrichment of bibliographic records of open access materials with metadata to facilitate discovery, identification, and use of research outputs; and the support for and development of library publishing as an infrastructural component of open access. Further, it involves the design and implementation of services specifically aimed at promoting open access, as well as the improvement of institutional repositories through the assignment of persistent identifiers (DOI/Handle), the adoption of the OAI-PMH protocol for metadata exchange, and the strengthening of web resources' domain authority to enhance the visibility and accessibility of scholarly materials. Keywords: open access, open science, scientific communication, scientific library, institutional repositories, Ukraine, barriers to the implementation of open access, digitalization, communication technologies, digital culture, scientific periodicals, library service, open scientific information, research infrastructures.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Калюжна Н. Нормативно-правове підґрунтя врегулювання питань відкритої науки в Україні. Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2025. Вип. 15. С. 23–37.
- 2. Калюжна Н. Упровадження принципів відкритого доступу в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2023. Т. 6, № 1. С. 149–159.
- 3. Калюжна Н. Використання інноваційних інструментів для підтримки та моніторингу відкритої науки. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 4. С. 33–41.
- 4. Kaliuzhna N., Aydin Z., Müller P., Hauschke C. Hurdles to open access publishing faced by authors: a scoping literature review from 2004 to 2023. Royal Society Open Science. 2025. Vol. 12, Iss. 8. 250257.
- 5. Kaliuzhna N., Hauschke C. Open access in Ukraine: Characteristics and evolution from 2012 to 2021. Quantitative Science Studies. 2024. Vol. 5, Iss. 4. P. 1022–1041.
- 6. Kaliuzhna N., Auhunas S. Research Information Infrastructure in Ukraine: first steps towards building a national CRIS. Procedia Computer Science. 2022. Vol. 211. P. 230–237.
- 7. Калюжна Н. Відкритий доступ до наукових публікацій в Україні: бар'єри та можливості. Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : матеріали IV Міжнар. наук. конф., м. Київ,

20–22 трав. 2021 р. Київ, 2021. С. 119–121.

- 8. Калюжна Н. Роль постійних ідентифікаторів у забезпеченні відкритого доступу до наукових публікацій. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Харків, 18–19 листоп. 2021 р. Харків, 2021. С. 133–134.
- 9. Калюжна Н. Платформи відкритого доступу як альтернативний канал для поширення наукових знань. Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів П'ятої міжнар. наук. конф., м. Київ, 23–24 черв. 2022 р. Київ, 2022. С. 286–288.
- 10. Калюжна Н. Відкрита наука та підготовка бібліотечноінформаційних фахівців: співіснування двох світів. Філософія культурномистецької освіти : матеріали II Всеукр. наук. конф., м. Київ, 24 берез. 2023 р. Київ, 2023. С. 80–83.
- 11. Калюжна Н. Трансформаційні угоди з видавництвами наукової літератури: роль та місце бібліотеки. Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Шостої міжнар. наук. конф., м. Київ, 19–20 трав. 2023 р. Київ, 2023. С. 149–151.
- 12. do Amaral J., Adegbilero-Iwari I., Kaliuzhna N. Open Peer Review Traits in Open Access Journals: An Analysis based on DOAJ. 45th SSP Annual Meeting: Transformation, Trust, and Transparency, Portland, May 31–June 2, 2023. Portland, 2023.
- 13. Kaliuzhna N. Zooming in on Open Access in Ukraine: trends and patterns. PUBMET2023: The 10th Conference on Scholarly Communication in the Context of Open Science, Zagreb, September 13–15, 2023. Zagreb, 2023. P. 23–24.
- 14. Калюжна Н. Моніторинг відкритості результатів наукових досліджень на національному рівні: досвід Німеччини. Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Київ, 3–5 жовт. 2023 р. Київ, 2023. С. 243–246.
- 15. Калюжна Н. Міжнародні ініціативи та проєкти для підтримки наукової комунікації в Україні під час війни. Бібліотека. Люди. Війна. Втрати і звершення : зб. тез і повідом. Всеукр. наук.-практ. конф., 8 листоп. 2023 р. : VII Краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька. Київ, 2023. С. 115–117.
- 16. Auhunas S., Ernert S., Gutsche H., Kaliuzhna N. Electronic Preservation Project for Ukrainian Open Access Journals (EPP UA) to Safeguard Research Content during the War. Open Science and Innovation in Ukraine 2023 : 2nd International Conference, October 26–27, 2023. Hanover, 2024. P. 7–9.
- 17. Kaliuzhna N., Zeynep A., Hauschke C. I got 82 problems... Hürden des Open-Access-Publizierens: Ergebnisse einer Literaturübersicht (2004-2023). Zenodo. 2024. September 11.
- 18. Kaliuzhna N., Altemeier F. Towards Fair Principles for Research Information: Report on a Series of Workshops. Ukrainian Journal on Library and Information Science. 2021. No. 7. P. 128–132.
- 19. Hauschke C., Nazarovets S., Altemeier F. Kaliuzhna N. Roadmap to FAIR Research Information in Open Infrastructures. Journal of Library Metadata. 2021. Vol. 21, No. 1/2. P. 45–61.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0118U100212; 0124U001231

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Горбань Юрій Іванович

2. Yurii Horban

Кваліфікація: к. культ., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5837-4409

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Григоревська Олена Вікторівна
2. Hryhorevska Olena V.

Кваліфікація: д. соц. ком., старший науковий співробітник, 27.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Колесникова Тетяна Олександрівна
2. Tetiana Kolesnykova

Кваліфікація: к. соц.ком., старший науковий співробітник, 27.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4603-4375

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет науки і технологій

Код за ЄДРПОУ: 44165850

Місцезнаходження: вул. Лазаряна, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Касьян Владислав Володимирович
2. Vladyslav Kasyan

Кваліфікація: к. філос. н., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0539-4531

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Прокопенко Людмила Іванівна
2. Liudmyla Prokopenko

Кваліфікація: к. культ., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0657-4550

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Салата Галина Володимирівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Салата Галина Володимирівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Крилова Оксана Сергіївна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна